

Moskva-processerna

i

socialistisk tidskrift

Utgivare:
Socialistiska
Partiet

Redaktör:
N I L S
F L Y G

Adress:
Luntmakare-
gatan 52 —
Stockholm 1

Tel. namn nr.:
FOLKETS
DAGBLAD

Socialistiska Partiets teoretiska tidskrift 1936-38

Socialistiska Partiet tog kraftfullt avstånd från Moskva-processerna, såväl i sin dagspress (främst *Folkets Dagblad*), som i andra publikationer (bl a två broschyrer: *Moskva-processen Rättvisa eller justitiemord?*, publicerad 1936, och *Stalin som socialismens dödgrävare*, publicerad 1938) och i partiets teoretiska tidskrift *Socialistisk Tidskrift*, som denna artikelsamling bygger på.

7 juni 2008 *Martin Fahlgren*

Innehåll

--- 1936 ---	1
De döda i Moskva	1
Socialistiska deklARATIONER med anledning av dödsdomarna i Moskva.....	3
Terroristprocessen i Moskva	6
Återverkningarna av processen i Moskva	7
A. Rudolf: Moskva-processen. (Prag 1936)	10
--- 1937 ---	13
Moskva-processerna – deras orsaker och verkliga bakgrund.....	13
Tretton dömdes till döden, fyra till fängelse	19
--- 1938 ---	23
Stalin kräver mera blod.	23

--- 1936 ---

De döda i Moskva

Ryska K. P:s Centralkommitté har låtit skjuta ledarna för den tidigare vänsteroppositionen samt mot högeroppositionens ledare riktat en anklagelse, som kan resultera i dödsstraff. Två av de sistnämnda har, enligt vad som officiellt meddelas, genom självmord undandragit sig en säker dom. Ansvarig för åtgärderna är Stalin. Då det samtidigt från alla delar av Sovjet-Unionen kommer meddelande om anklagelser mot och häktningar av ytterligare gamla partimedlemmar, så är Moskvaprocessens karaktär som politisk process fullkomligt klar. Därför är dess olika detaljer med självanklagelser, bevismaterial, och motivering av domen bara bisaker. Av vikt är endast att urskilja de bakomliggande motiven och den klassmässiga betydelsen i vad som sker.

Vi möter närmast det faktum, att varje opposition inom Sovjet-Unionens kommunistiska parti bekämpas med statliga metoder – polis, domstolar o. s. v. Tusentals oppositionella arbetare har under årens lopp inspärrats i fängelse, sänts till Sibirien, förvisats ur landet eller dödats. Alltid har det varit fråga om personer, vilka bekämpat de under Stalins regim företagna olika vändningarna såsom skadliga för revolutionen. De nuvarande arkebuseringarna är alltså endast en stegring men ingen principiell förändring av det hittillsvarande tillståndet. Då den här omtalade behandlingen av oppositionen började ungefär år 1926, skedde liksom i dag en principiell förändring, – ett av de omslag där kvantiteten förvandlar sig till kvalitet.

Det måste dessutom konstateras att den temporära oppositionen och dess ledande personligheter – likgiltigt var de uppträder – icke drives av goda eller dåliga karaktärsegenskaper, utan är uttryck för åskådningar och stämningar hos bestämda sociala skikt, – vilka återigen utgår från ekonomiska grundvalar och förändringar. Även bakom de nuvarande händelserna är den ekonomiska och sociala strukturförvandlingen i Sovjetunionen grundorsak.

Arbetarna i Sovjet-Unionen tog makten för att med stöd av diktaturen uppnå de samhälleliga förhållandenas förvandling till socialism och det klasslösa samhället. De mest klassmedvetna arbetarna var sammanslutna i bolsjevikernas fraktion, vars politiska handlande bestämdes av marxistiska grundbegrepp och för vars organisation de leninska principerna om ett partis roll var normgivande. Enligt dessa fundamentala uppfattningar kan socialismen endast uppnås genom arbetarklassens aktiva och medvetna medverkan. Grundvillkoren för denna medverkan är den proletära demokratin, som finner sitt tydligaste uttryck i, att den proletära staten uppbyggs av den väpnade arbetarklassen samt att lagstiftningen och den exekutiva makten är förenade i händerna på arbetarklassens demokratiskt valda representanter, vilka när som helst kan återkallas. Ledare – d. v. s. rådgivare och uppfostrare för de proletära massorna – är det revolutionära partiet, en samling av proletariatets bästa krafter. De föres tillsammans av de nyssnämnda lika grundåskådningarna och de samarbetar med den demokratiska centralismens metod för ett förverkligande av socialismen, som på det nuvarande stadiet av social utveckling endast kan ske internationellt och därför kräver ett internationellt parti.

Även under de mest idealiska förhållanden för revolutionen kan det icke undvikas, att det uppstår meningsskiljaktigheter vid genomförandet av partiets politiska uppgifter. Bolsjevikernas historia är rik på dylika differenser. Vi erinrar om frågan beträffande resningen 1917, om freden i Brest-Litowsk, den fackliga frågan o. s. v., o. s. v. Med förutsättningen att alla medlemmar, trots olika uppfattningar i de enskilda frågorna, utgick från gemensam grundåskådning och ville göra sitt bästa för det gemensamma målet, ställde partiet stridsfrågorna till diskussion, lät medlemmarna demokratiskt besluta och genomförde sedan besluten gemensamt. Skyddandet av den demokratiska principen garanterade, att partiåtgärderna anpassades efter arbetarklassens vilja och prestationsförmåga. Arbetarklassen, och icke endast dess

avantgarde, skall ju förverkliga socialismen. De som förblivit i minoritet vägrades ingalunda att även under beslutens genomförande på nytt ge uttryck åt sin mening, såvida de icke korrigerades i sina åsikter av händelserna själva. Trotskij, Bucharin och Radek till exempel som var emot besluten i fråga om Brest-Litowsk, blev icke uteslutna för sin opposition, ännu mindre arkebuserade. Trotskij var till och med delegat vid fredsförhandlingarna.

Under de i Ryssland rådande speciella förhållandena landets efterblivenhet, den numerärt svaga arbetarklassen, det övervägande flertalet bönder, som var nödvändiga såsom bundsförvanter för proletariats kvarhållande av makten, den imperialistiska omgivningen, den efterblivna arbetarrörelsen i den övriga världen o. s. v., o. s. v. – ställdes den ryska arbetarklassen inför oerhörda svårigheter. Den måste anträda återtåg, partiet och staten måste stödja sig på två klasser – proletariats och bönderna. Man måste delvis använda den gamla statsapparaten samt skapa en polis och en röd armé, vilken icke är detsamma som det väpnade proletariats. Man måste ”åter införa kapitalismen” (Lenin), skapa en ”särskild form av statskapitalism”. Man måste söka ekonomiska och politiska förbindelser med imperialistiska länder o. s. v., o. s. v.

Ingenting var i denna situation nödvändigare än ett parti, i vilket avgörandena träffades demokratiskt, ingenting var viktigare än att arbetarna och de fattiga bönderna proletärt demokratiskt drogs in till medverkan. Men den stalinska regimen dödade demokratin i sovjetförfattningen och – vad värre var – den demokratiska centralismen inom partiet. Stalin skapade en byråkratisk stat och en ekonomisk apparat, över vilka den byråkratiska partiapparaten bestämde. Parti- och statsapparat avlägsnade sig från sin sociala grundval, ställde sig över denna. De politiska besluten blev både inom partiet och i staten anvisningar av spetsarna, vilka man måste rätta sig efter. Det utvecklades en allsmäktig byråkrati och i dess spets stod Stalin. Den, som icke lydde under förnekande av sitt eget tänkande och sin egen övertygelse, oskadliggjordes med hjälp av statens maktmedel. Demokratins utrensning ur partiet och staten – vi menar här icke den formella borgerliga demokratin, utan den kontrollerande och bestämmande proletära demokratin – gjorde byråkratin så självständig och faktiskt isolerad från massorna, att den fick sina egna intressen och kunde följa dessa. Den nyskapade byråkratiska klassen inom partiet, statsförvaltningen, armén och statens ekonomiska företag fick allt mer och mer karaktären av en ny klass med eget klassmedvetande och egna intressen. Väl att märka: dess klassmedvetande och intressen skiljde sig från arbetarnas. Inom den byråkratiska apparaten fick armén en alltmer förhärskande ställning.

Denna utveckling var möjlig på grund av de ekonomiska och sociala förändringarna i Sovjetunionen. Den återinförda kapitalismen (NEP) övergick till en ekonomisk form, vilken bär alla statskapitalismens kännetecken. Den har lett till en ny ställning för arbetarna beträffande anställning, lönens fastställande, rörelsefrihet o. s. v., samt en särskild ställning för den ekonomiska ledningen, varvid ur socialistisk ståndpunkt är att markera att den är undantagen arbetarnas kontroll. Bourgeoisins formella expropriering har icke efterföljts av arbetarklassens faktiska övertagande av och kontroll över produktionsmedlen. Partiets förändring genom avdemokratiseringen omöjliggjorde den genom industrialiseringen hastigt växande proletära klassens genomträngande med klassmedvetande, och just detta tryggade byråkratin seger.. Hos bönderna var det samma förhållande. Kollektiviseringen skapade icke något proletärt klassmedvetande bland bönderna, utan på grund av den speciella marknadsordningen kom i stället ett kapitalistiskt tänkande, i gynnsammaste fall ett statskapitalistiskt.

Utvecklingens dialektik lät Stalin först och främst förintä partiets proletär-demokratiska grundval, i det han med statliga medel bekämpade varje oppositionell, som kände sig förpliktigad att ge uttryck åt sin mening. Det utvecklades en byråkrati. Denna byråkrati, som utgått från den proletära massan, har avlägsnat sig från den, lärt sig frukta den och tvingat Stalin att förintä det proletära inflytandet, antingen det nu heter höger- eller vänsteropposition.

Utvecklingens dialektik vill att Stalin av byråkratin helt enkelt tvingas att i den nya klassens intresse bekämpa den klass, från vilken han själv kommer; han är den nya klassens fånge. Relationerna till de imperialistiska makterna har forcerat utvecklingen.

Denna utveckling började för c:a 10 år sedan, och har nu gått in i en ny etapp Sovjetryssland får en ny författning som avlöser proletariats diktatur. Det är blott alltför begripligt, att representanterna för det gamla gardet, för den leninistiska uppfattningen om partiets roll och proletariats diktatur som den proletära demokratin, måste förintat. De utgör representanter för principer, som icke längre gäller, och kan bli framtida representanter åt den till proletärt klassmedvetande vaknande arbetarklassen mot byråkratin.

Även andra principer har Stalin förintat, däribland den viktigaste: internationalismen. Hans uppfattning – att man kan uppbygga socialismen; ja, det klasslösa samhället isolerat från den övriga världen och dess proletariat i ett enda land – måste förintat Kommunistiska Internationalen.

Det är konsekvensen av den ”nationella begränsningen”. Arkebuserandet av Kominterns förste ordförande och andra representanter för arbetarrörelsens internationalism är bara logiskt med hänsyn till reträtten till en nationell ”socialism”.

Vi kan här bara antyda hela vidden av den ekonomiska och sociala strukturförvandlingen som bakgrund till de senaste moskvahändelserna, och vi vill bara påvisa vilken riktning utvecklingen går. Men vi socialister måste förhindra, att den internationella arbetarklassen hängiver sig åt felaktiga uppfattningar om händelsernas klassmässiga bakgrund. ”Ingenting är farligare än illusioner, när man bestiger höga berg”, sade Lenin en gång. Därmed menade han illusioner om klassläget vid det revolutionära arbetet. I betraktande av arkebuseringarna frågar sig nu arbetarna: ”Är detta metoderna för ett socialistiskt uppbyggande?” Vi säger mycket bestämt: Nej, det är raka motsatsen, ty de är uttryck för förintandet av grundvalen för varje socialistisk utveckling, de är uttryck för förintandet av de arbetande massornas demokratiska medverkan i den proletära maktutövningen och i omgestaltningen av de ekonomiska förhållandena till socialism. De är uttryck för förintandet av partiet och Internationalen – proletariats bästa vapen även efter dess seger.

Inför proletariats döda representanter i Moskva manar vi socialister arbetarna att, nationellt och internationellt bygga en ny socialisternas sammanslutning, som organiserar den slutliga segern. Vägen går genom nederlag och segrar. Uppgiften blir blott svårare, om arbetarna förtvivlar. Socialismen kommer att segra trots allt.

Socialistiska deklARATIONER med anledning av dödsdomarna i Moskva

Socialistiska Partiets deklARATION

Socialistiska partiet deklarerar härmed sitt bestämda avståndstagande från dödsdomen över och arkebuseringen av Sinovjev, Kamenev m. fl. gamla medlemmar av bolsjevikernas fraktion inom det ryska arbetarpartiet.

Detta avståndstagande motiveras ej av någon politisk samhörighet med nämnda personerna, vilkas oppositionella linjer mot den officiella Stalinregimen i Sovjet-Unionen icke är kända utöver deras egna meningssfränders krets på grund av att de icke haft möjlighet att vare sig skriftligen eller muntligen propagera sin uppfattning. Redan före vårt partis öppna brytning med Komintern kämpade vi emot förtrycket inom Kominternsektiorna av oppositionella meningar – ej minst inom det ryska partiet – och vårt parti krävde den inre partidemokratis utvidgade och stadgeenliga befästande. I vårt partis öppna brev till Komintern efter brytningen 1929 underströks markant denna vår uppfattning. De beklagansvärda och för Sovjet-

Unionen ytterst komprometterande händelserna nu senast i Moskva och tidigare har sin grundorsak just i denna ofrihet, i den härskande ledareklickens självtillräcklighet och brist på tolerans mot all opposition överhuvud. På grund av samma orsak har även de flesta kommunistiska partier splittrats och slagits sönder.

Då vi i dag protesterar sker detta från samma grunduppfattning. Vi riktar vidare uppmärksamheten vid det förhållandet, att medan svensk socialdemokratisk press med partiets huvudorgan, Social-Demokraten, i spetsen under senare år nära nog uppträtt såsom officiella organ för den nuvarande ryska regimen, så har vårt parti vid olika tillfällen riktat en sakligt motive-rad kritik mot vissa sovjetregeringens och Kominternledningens politiska beslut och handlingar.

Vårt parti förklarar öppet, att vi vägrar tro, att Sinovjev, Kamenev eller Trotskij varit i förbindelse med Hitlers politiska polis, Gestapo. Så länge detta ej bevisats inför en opartisk undersökningskommission av arbetarrepresentanter och jurister, är det endast påståenden, vilka blott gör vad som skett i Moskva än mera fördömligt. De ”bekännelser”, som publicerades i rättegångsreferaten från Moskva torde lämpligast ej lagts inför den utomryska allmänhetens ögon. Vi understryker önskemålet av att i varje fall anklagelserna mot Trotskij – den ende av de anklagade, vars mun ej förseglats genom döden – kommer till prövning antingen inför domstol eller också genom en juristkommission.

Om det på detta sätt skulle visa sig, att anklagelserna för individuell terror och förbindelse med den fascistiska polisen är riktiga, så hävdar vårt parti såsom sin bestämda mening, att Stalin samt männen kring honom har sin dryga skuld för en utveckling, som lett en opposition av deras egna gamla partikamrater till dylika icke-socialistiska kampmetoder.

Då de socialdemokratiska ledarna nu söker att rikta arbetarnas indignation över vad som skett i Moskva mot Socialistiska partiet på grund av vårt partis överenskommelse om teknisk valsamverkan med Kommunistiska partiet, erinrar vi om, att vårt förslag om dylik valsamverkan samtidigt ställdes även till det socialdemokratiska arbetarpartiet, trots att vårt parti vare sig principiellt eller dagspolitiskt ej heller accepterar detta partis uppfattningar. Vår kartell med kommunisterna är blott av teknisk karaktär syftande till att tillvarataga alla arbetarröster samt att förminska de borgerliga partiernas möjligheter att taga mandat. Vi erinrar vidare de socialdemokratiska ledarna om, att de på närmare håll har en mycket djupare allians med Komintern. Den franska regerande socialdemokratin har ej blott teknisk valsamverkan med den franska Kominternsektionen – där förefinnes även ett gemensamt politiskt arbetsprogram. Av detta framgår att vårt förslag om teknisk valsamverkan mellan arbetarpartierna i Sverige står i full samklang med socialdemokratins egen praktik i Frankrike.

Socialistiska partiet i Sverige kämpar för socialismens seger i Sverige. Men vad som skett i Moskva – det totala undertryckandet av alla oppositionella uppfattningar överhuvud – har ingenting gemensamt med en socialistisk statsförvaltnings principer eller med socialistisk rättsutövning. Vad som skett är tvärtom just från socialistiska utgångspunkter synnerligen fördömligt. Det är beklagansvärt, bl. a. därför att det gett alla socialismens motståndare en tacksam möjlighet till angrepp mot såväl Sovjet-Unionen som mot den socialistiska rörelsen som sådan.

SOCIALISTISKA PARTIET

Arbetsutskottet.

Tysklands Socialistiska Arbetarparti

har med anledning av dödsdomarna i Moskva i sin tidning ”Neue Front” publicerat följande uttalande:

I KOMMUNISMENS NAMN

protesterar vi mot Moskvaprocessen, dess förberedelse och genomförande, mot domen; vi protesterar mot arkebuserandet av gamla bolsjevikiska revolutionärer som Sinovjev, Kamenev, Smirnov, Bratsjkowskij, Jevdokimov, Bakajev, Ter Vaganjan och andra medlemmar av Sovjet-Unionens kommunistiska parti.

Vi protesterar mot den nya processen, som förberedes mot Bucharin, Rykov, Radek, Sokolnikov, Pjatakov och Ugljanov samt mot masshåkningen av ledande partifunktionärer över hela Sovjet-Unionen.

Vi anklagar makthavarna i Sovjet-Unionen att ha drivit Tomskij i döden,

Vi konstaterar, att processens snabba genomförande hindrade varje verkligt fastställande av fakta; att anklagelsen och de anklagades "bekännelser" är fulla av motsägelser och omöjligheter; att den internationella arbetarrörelsen – som har rätt till fullt klarläggande av sakförhållandet – blivit överrumplad. Vi vänder oss med avsky från det skändliga påståendet, att män sådana som Trotskij och de arkebuserade skulle ha förberett attentat mot Sovjet-Unionens ledare i samarbete med Gestapos agenter.

Moskvaprocessen och de processer, som skall följa efter, är attentat mot bolsjevikernas gamla garde och den ryska revolutionens mest framstående ledare

Sinovjev, Lenins intimaste medarbetare, III. Internationalens förste ordförande,

Kamenev, ordförande i arbets- och försvarsrådet,

Smirnov, politisk kommissarie i armén som besegrade Koltjak, Tomskij, de ryska fackföreningarnas ledare,

Rykov, ordförande i folkkommissariernas råd,

Bucharin, det kommunistiska partiets teoretiker och huvudredaktör för "Izvestia".

Pjatakov, ställföreträdande ledare för den tunga industrien.

Arkebuseringarna är mer än förintandet av framstående revolutionärer. De utgör ett fruktansvärt slag mot Sovjet-Unionens kommunistiska parti och Kommunistiska Internationalen. Anklagelsen och domen i Moskvaprocessen träffar icke endast påstådda terrorister, utan betecknar på samma gång de åsikter och den politik, som stöder sig på Marx', Engels' och Lenins läror, såsom brott, vilka förtjänar döden. Processen kommer att betyda början till nya ödesdigra ändringar i Sovjet-Unionens och Kommunistiska Internationalens in- och utrikespolitik.

I betraktande av den spanska revolutionen, den växande fascistiska faran och det hotande kriget är kommunistförföljelserna i Sovjet-Unionen slag mot sovjetmaktens bestånd och mot den internationella arbetarklassen. De verkar förstörande på de proletära organisationernas gemensamma handlande, som är så nödvändigt.

I kommunismens namn besvär vi Sovjet-Unionens makthavare: inte ett steg vidare på denna väg!

Vi uppmanar de proletära organisationerna att genomföra en offentlig undersökning av den "trotskistisk-sinovjevistiska terrororganisationen". Vi vädjar till plikten hos envar, som kan göra några utsagor rörande anklagelsens påståenden, att avlägga vittnesbörd inför en sådan proletär domstol.

Vi uppmanar alla kommunister att nyktert och fördomsfritt pröva denna anklagelse, att förbli Marx', Engels' och Lenins läror trogna och att stå eniga tillsammans mot de faror, som Moskvaprocessen frambesvurit.

Terroristprocessen i Moskva

Dokumentet i koffertens dubbelbotten

Ju djupare man tränger in i anklagelsen och rättsförhandlingarna i processen mot Sinovjev, Kamenev, Smirnov o. s. v., desto mer visar sig denna anklagelse som en konstruktion av bräckligt material. Det finns ett överflöd på indicier, av vilka osanningen i de anklagades egna utsagor framgår och av vilka det framgår med upprörande visshet: det har aldrig förekommit någon terrorkonspiration mot Stalin och andra, som arrangerats av Trotskij och organiserats av de i denna process anklagade bolsjevikerna. Ännu mera: varje konkret påstående, som kan kontrolleras, vederlägges av dokument och historiska fakta. Låt oss som bevis undersöka ett av dessa fakta.

Anklagelsen påstår att Trotskij i mars 1932 ”i ett anfall av kontrarevolutionär vrede” skulle ha skrivit ett öppet brev med uppmaningen att ”röja Stalin ur vägen”. Detta brev skulle ha påträffats i dubbelbotten i Holzmans koffert. Det finns bland handlingarna. Om detta dokument yttrade den anklagade *Olberg* i processen (enligt ”Rundschau” nr 38 av den 27 augusti, sidan 1,559)

”För första gången talade Sedov med mig om min resa efter Trotskijs upprop, som denne utfärdat då han berövats sitt medborgarskap i Sovjet-Unionen: I detta upprop utvecklade Trotskij tanken på nödvändigheten att mörda Stalin, vilken kommer till uttryck i följande ord: ‘Stalin måste röjas ur vägen.’ Då Sedov visade mig den maskinskrivna texten till detta upprop sade han: ‘Nå, nu ser ni alltså: tydligare kan det icke sägas.’ Därvid förklarade Sedov att en rad personer måste skickas till Sovjet-Unionen.”

Det är allt. Det öppna brevet låg i handlingarna, men varken domstolen eller allmänne åklagaren eller de anklagade visade något behov att lära känna det verkliga innehållet i dokumentet. Det är icke heller underligt, ty man kan icke med säkerhet antaga, att åtminstone processens huvudpersoner sedan länge kände väl till detta dokument. Och här har åklagaren begått ett svårt fel. Han har glömt att detta dokument sedan mer än fyra år varit känt för offentligheten. Det är ”det öppna brevet till presidiet för Sovjet-Unionens centrala exekutivkommitté” (alltså den högsta regeringsmyndigheten i landet), skrivet av Trotskij den i mars 1932 med anledning av hans landsförvisning (beslut av exekutivkommittén den 20 febr. 1932) och offentliggjort i ”Ryska oppositionens” bulletin för mars 1932. Det avgörande stället i detta dokument hade följande lydelse:

”Ni känner Stalin lika väl som jag. Många av er har icke bara en gång talat med mig eller med mig närstående personer om Stalin och riktigt värdesatt honom, utan illusioner. Stalins kraft låg aldrig hos honom själv, utan i apparaten – eller hos honom själv i den mån han helt förkroppsligar den byråkratiska automatismen. *Isolerad från apparaten ställd mot apparaten, är Stalin ingenting, bara en tom fläck.* Den människa, som i går var symbolen för apparatherraväldet, kommer i morgon att i allas ögon bli symbolen för apparatens bankrutt. Det är på tiden att övergiva Stalin-myten. Man måste hysa tro på arbetarklassen och dess verkliga – icke förfälskade – parti.

Läs ännu en gång protokollen från particentralkommitténs plenarsammanträden för åren 1926-1927. Läs ännu en gång oppositionens förklaringar; ni har en fullständigare samling än jag. Då kommer ni att övertyga er om att hela partiets, apparatens och Stalinklickens utveckling var förutsagd av mig, alla växlar var omlagda på förhand. Stalinsystemets upplösning sker enligt en av oppositionen noggrant fastställd marsruta. Ni vill gå vidare på denna väg, men det finns ingen fortsättning på den vägen. Stalin har fört er in i en återvändsgränd. Man kan icke komma tillbaka annat än på den riktiga vägen, om man likviderar stalinismen. Man måste hysa tilltro till arbetarklassen. Man måste ge det proletära avantgardet möjligheten att med den fria kritikens hjälp från ovan och ned stöpa om hela sovjetapparaten och rensa den obarmhärtigt från uppsamlat skräp. *Man måste äntligen följa Lenins sista, enträgna råd: sopa undan Stalin!*”

(Trotskij använder uttrycket ”ukratj”, som betyder ”röja bort”, ”röja upp”, ”sopa undan”.)

I hela processen citeras gång på gång Trotskijs ”anvisningar”, som går ut på att *röja bort* Stalin, och ständigt på nytt ges därtill kommentaren: mörda Stalin. Ofta kommer denna förklaring först efter häftig påyrkan av Stalinadvokaten Viotchinski. Enligt detta dokument är det klart vad som menas: ”Står Stalin icke längre i spetsen för apparaten, så är han en ”tom fläck”, ett intet; hans otillräcklighet är avslöjad, han kan icke längre göra någon skada.

Fattar man den innebörden som åklagaren lägger in, som de anklagade understryker i sitt självbeskyllningsraseri, som domen accepterar – då får man fram det oerhörda, att Trotskij skulle ha uppmanat statens högsta instans att mörda Stalin, och att centrala exekutivkommittén övergått till dagordningen! Då visar det sig att åklagaremakten, anklagade och domstol erkänner: Lenin har i sitt ”politiska testamente” fordrat att Stalin skall mördas. Så vill Stalin ha det för att kunna förintä bolsjevikernas ”gamla garde”.

Det i dubbelbotten i Holzmans koffert påträffade dokumentet är bara ett bevis bland många. Det lyfter locket från den dubbelbotten, på vilken denna anklagelse är uppbyggd, och visar ett gapande tomrum. Det visar att denna attentatsprocess själv är ett oerhört attentat, som icke endast riktar sig mot nedbrutna, terroriserade människor, utan också mot en ärorik revolutionär tradition och mot hela den internationella arbetarrörelsen.

Återverkningarna av processen i Moskva

Man har alltför tidigt uppställt frågan om moskvaprocessens återverkningar på arbetarklassen och de övriga folkmassorna i själva Ryssland. De skändliga och giftiga artiklar, som skrevs av dem, vilka under processen utpekades som medspelare i den påstådda sammansvärjningen eller som någon gång stått på Trotskijs sida i oppositionen, vittnar om den fördärvliga verkan av hotelser och om skribenternas karaktärslöshet. De resolutioner, som överallt enhälligt antagas och talar om krypande bifall till de gamla bolsjevikernas avrättning samt kräver nya offer, var bara att vänta. De är ett verk av lydiga partifunktionärer och säger ingenting om den verkliga stämningen bland massorna och deras ställning till processen. Först senare kan man på symptomerna konstatera hur dessa massor tänker, och om man i dag av de allmänna sociala företeelserna i Sovjet-Unionen måste gissa sig till vilka motiv i den inre politiken det var som ledde till denna process, så torde man snart av de vidtagna politiska åtgärderna kunna mera precist fastslå dessa motiv. Masshäkningen av ledande partifunktionärer inom de olika lokal-, distrikts- och landsorganisationerna lämnar redan i dag en tydlig hänvisning härom.

Fienderna äro belåtna.

Hurudan är verkan på andra sidan Sovjet-Unionens gränser? De ryska vitgardisterna jublar. De hämtar nytt hopp om, att revolutionen nu äntligen skall förintä sig själv. Det är urspårade individer som jublar så, det är människor utan varje politisk betydelse. Men i varje fall innebär deras glädje och instämmande en förkastelsedom över denna process.

Andra kontrarevolutionära röster är viktigare. Den italienska fascistpressen (”*Messagero*”, ”*Lavoro Fascista*” o. s. v.) lämnar leende processmetoderna, ”bekännelserna” och ”bevisen” ur räkningen och hälsar den politiska innebörden i kampanjen mot de gamla bolsjevikerna som en seger för Stalin, som ”det sunda förnuftets seger över den revolutionära romantiken”. ”*L’Echo de Paris*”, där den kände publicisten De Kerillis bedriver sin fascistiska propaganda, frågar: ”Varför är det nödvändigt att under alla förhållanden utrota ’trotskisterna’?” och svarar själv på denna fråga:

”Hurudana sovjetpolisens speciella metoder än må vara, så är det likväl icke tillåtligt att därav draga den slutsatsen, att den europeiska ordningen skulle vinna något vid en triumf för de ’trotskistiska’ ytterlighetsmännen. Fiendskapen mot moskvaregimen får icke gå ända till erkännandet av en så farlig doktrin som den permanenta revolutionens. Låt oss bara för ett

ögonblick tänka oss att Trotskij sutte på Stalins plats! Hundratals sovjetaeroplan skulle då redan vara i Spanien. Och det säger tillräckligt!”

Kontrarevolutionärerna och sovjetfienderna noterar processen som sin framgång, som en symbol för att sovjetmakten vänder sig bort från sina revolutionära principer, som ett tecken vilket kan lugna den kapitalistiska världen. Och var icke detta ett av de syften som processen avsåg? I ”*Moskauer Rundschau*” bevisas på nytt trotskisternas (detta ord använt som ett kollektivbegrepp för alla medvetna revolutionärer) sammansvärjning med Gestapo, med Franco etc. genom hänvisande till revolutionära syften, i synnerhet till viljan att fullborda den proletära revolutionen i Spanien. Den kommunistiska pressens angivelser mot revolutionära strävanden fortsätter. ”*L’Humanité*” för den 21 september meddelar om de skandalösa vapenrazziorna i Belgien på det sättet som om det bara rörde sig om en aktion mot trotskisterna, under det aktionen också riktar sig mot det belgiska arbetarpartiet och kommunisterna själva. Tidningen har panna att bedöma aktionen så här:

”Den belgiska bourgeoisin och trotskisterna har låtit denna komplott komma till stånd för att underlätta undertryckandet av den sunda arbetarrörelsen, under det rex-fascisterna – som skjuter ned arbetare – icke blir störda.”

Den 22 september skriver samma tidning:

”Man har särskilt påträffat en vidlyftig korrespondens med banditledaren Trotskij. Denne ger anvisningar om att framkalla vilda strejker, provocera partiella revolter och ... eftersträva en allmän resning. Man ser också (uppenbarligen ur korrespondensen) hur mördaren Trotskijs hela provokatoriska verksamhet utvecklas.”

Av detta exempel framgår, att vilda strejker är provokationer mot arbetarklassen, att de kommunistiska partierna – då de propagerade sådana strejker, stödde dem eller bragte dem till utbrott – stod i komplott med bourgeoisin, att kommunisterna i dag inte bara avsvärjer revolutionen utan också principiellt fördömer de vilda strejkerna. Därvid måste man anmärka att den belgiska kapitalistpressen, som utnyttjar de påträffade Trotskijdokumenten och offentliggör utdrag ur dem, icke vet något alls att berätta om alla dessa påstådda planerade ”illdåd”. ”*L’Humanité*” framställer således, genom överilade angivelser av andra, de kommunistiska partierna inför bourgeoisin som simpla reformpartier. Också detta är en följd av moskvaprocessen. Man måste emellertid konstatera, att det eftersträvade syftet icke uppnåtts, att snarare den kapitalistiska pressens rysslandshets efter processen tilltagit i skärpa och omfattning. Sovjet-Unionens fiender ser i processen och dess följdföreteelser ett erkännande av svaghet och slår därför till.

Oro inom de kommunistiska partierna.

Men hurdana är processens återverkningar på arbetarna och arbetarrörelsen? Ur brev från våra illegala kamrater i Tyskland citerar vi några karakteristiska ställen:

”Här råder bestörtning bland arbetarna. När man handlar på det sättet i Ryssland, vad skall man då vänta av Gestapo?”

”Arkebuseringen av de gamla bolsjevikerna har väckt oro och tvivel hos arbetarna ... Den allmänna uppfattningen bland arbetarna är: om domstolens anklagelser är riktiga – så bort med dem! Men är de riktiga? Våra vänner är bestörta över anklagelsens bräcklighet och befarar att Hitler och Gestapo kommer att ’lära’ av dem! Trots detta kan man konstatera att, tidningarnas och den tyska radions fantastiska lögnkampanj i samband med processen icke vunnit tilltro.”

”Vi kände denna process som ett slag i ansiktet, – på hela världens arbetarklass. I varje fall är det påtagligt, att förtroendet och tilliten till kommunismens sak håller på att försvinna ... Dock vill jag icke underlåta att också konstatera, att många kommunistiska partimedlemmar tvivlar på moskva-radions haltande ”bevis”. Jag ser däri möjligheten att draga de tänkande och anständiga arbetarna bort från detta parti och vinna dem för oss”.

Bland de kommunistiska arbetare som lever i landsflykt har denna process verkat förkrossande. Många plågas av tvivel, många medger att ett justitiemord begåtts och de söker efter förklaringar. Partidisciplinen hindrar dem att offentligt uttala sitt misstro och sin förtrytelse. Så är också fallet inom de övriga kommunistiska partierna. I de skandinaviska länderna är oron inom kommunistiska partiets led särskilt stark. Den danska kommunisten Marie Nielsen, en av partiets grundare, skrev under processen ett brev till Dimitrov, vari hon åberopade sig på, att Lenin en gång sagt till henne att hon alltid med förtroende kunde vända sig till Kominterns exekutiv och vari hon fordrade att man skulle uppfylla Andra Internationalens och Amsterdaminternationalens begäran om att utländska försvarsadvokater skulle få närvara vid processen. Ett brev till Dimitrov är straffbart: Marie Nielsen blev utesluten. I Norge uteslöts Jeanette Olsen därför att hon tagit ställning mot processen, och det ser ut som om också andra kamrater skulle drabbas av samma öde. Det svaga norska kominternpartiet är starkt uppskakad. I Frankrike lämnar talrika medlemmar massvis det kommunistiska partiet på grund av processen och på grund av den franska frontens ödesdigra hållning.

Aktionsenheten i fara.

Vi instämmer inte med de reformister, som tror att de med denna process vunnit ett blodigt argument för sin fiendskap till Sovjet-Unionen. Och man får inte jämställa den nu rådande regimen med Sovjet-Unionens väsen. Ryssland förblir, trots den reaktion som där rasar, ett land som genomfört en väldig revolution och har en högre social basis än de kapitalistiska länderna. Vi kommer att ännu en gång underkasta problemet Sovjetryssland och världsrevolutionen en grundlig undersökning. I dag gäller det för oss att meddela om moskvaprocessens återverkningar och då kan vi nöja oss med att med instämmande citera vad den österrikiska socialdemokratins organ *"Arbeiterzeitung"* skrev till försvar mot den austrofascistiska hetsen:

"Sovjet-Unionen är för oss den blivande socialismens land. Där har den kapitalistiska utsugningen övervunnits. Där finns det icke längre någon arbetslöshet. Där tillhör jorden, fabriker och gruvorna icke längre kapitalistiska utsugare utan hela folket. Där visar sig den socialistiska samhällsordningens överlägsenhet över den kapitalistiska i ett oerhört snabbt ekonomiskt, socialt och kulturellt uppsving .. Därför är allt som där sker vår egen sak. Just därför kritiserar vi, när Sovjet-Unionens makthavare gör något, som, enligt vår mening, skadar det egna landet, som gör intrång på dess väldiga moraliska lantvinningar i världen och därigenom också skadar socialismens sak i hela världen."

Vi instämmer också i de slutsatser som *"Siewers-Korrespondenz"* drager i en artikel om moskvaprocessen:

"Det är de nuvarande ryska makthavarnas vilja att göra slut på den revolutionära epoken ... Med det gamla Lenin-gardets fysiska tillintetgörande skall den leninistiska andan fullständigt utrotas. Det är ett faktum. För oss är – och det måste sägas med all tydlighet – det nödvändiga konstaterandet av detta faktum icke förenat med någon avsikt att nedsätta Sovjet-Unionens prestationer och betydelse. För oss finns icke heller något tillbakavikande från plikten att försvara Sovjet-Unionen mot alla fascistiska och imperialistiska angrepp. Men vi försvarar icke mordet på revolutionens egna krafter.

Vi drager vidare den slutsatsen: Komintern och den ryska statsledningen är att betrakta som en andlig enhet. **Mellan denna den ryska revolutionens likvideringsprocess och det av Kornintern hos alla dess sektioner påbjudna försöken att närma sig borgerliga och reformistiska lager finns ett mycket intimt sammanhang.** Man tror sig handla i ryskt statsintresse när man avkläder sig alla revolutionära tendenser. I den mån de tyska kommunisterna följer dessa paroller, avlägsnar de sig allt mer och mer från den väg som den tyska revolutionen har att gå. Icke heller detta faktum får ignoreras".

Redan genom processen och avrättningarna har arbetarklassens aktionsenhet bragts i stor fara. Ledande män inom Andra Internationalen, vilka gjort stora insatser för enhetsfronten och folkfronten, framkastar nu den frågan om huruvida det gemensamma arbetet kan fortsättas, då man i Ryssland fyller revolutionärer och betecknar envar som biträde åt lönnmördare och gestapoagenter, om han reagerar mot denna skändliga process. Otto Bauer och Rudolf Breitscheid har allvarligt påpekat enhetsfrontens äventyrande. ”Avanti” säger: ”Kommunisterna måste göra klart för sig ... hur svårt det är att förstå, att man kan räcka ‘den fascistiska brodern’ handen och skjuta ned de kommunister som opponerar sig”. Under ledning av Louis de Brockère, som nu verkligen gjort sig förtjänt om den spanska revolutionen, har i Belgien en rörelse uppstått till förmån för en antifascistisk front. Det belgiska arbetarpartiets centralkommitté har redan uttalat sig för ett samarbete med kommunisterna. Detta har skett av rent opportunistiska skäl. Men partiledningen kan tillåta sig det, därför att medlemmarna genom processen återigen drives bort från det kommunistiska partiet. ”Arbeiterzeitung” i Basel har för ett förbund med det kommunistiska partiet uppställt det villkoret att detta offentligt tar avstånd från processen och avrättningarna. Förbundet mellan kommunister och socialdemokrater i Frankrike har fått en ny spricka.

Rubbandet av den proletära enhetsfronten – vilken aldrig varit så nödvändig som i detta ögonblick, då fascismen företager nya farliga framstötter, då våra spanska bröder för en hjältemodig revolutionär kamp mot den och då krigsfaran blivit oerhört stor – det är den första farliga följden av moskvaprocessen för den internationella arbetarklassen. ”Mundo Obrero”, som är det spanska kommunistpartiets centralorgan, påstår att detta parti lyckats överraska en liga som består av f. d. medlemmar av det kommunistiska och socialdemokratiska partiet samt anarkister, vilken gemensamt med den fascistiska ”spanska falangen” förövar attentat mot antifascister och bl. a. förberett mord på Largo Caballero, La Pasionaria och andra. ”L’Humanité” publicerar detta meddelande under rubriken ”Trotskistiska mördare” – Är det ett harmlöst ”propagandabedrageri” eller är det förberedandet av en blodig kamp mot de klassmedvetna socialistiska krafterna i Spanien, vilka går in för att fullborda revolutionen i detta land? Vi påpekar faran och varnar.

Och vi uppmärksammar deras röst, som i dag framför allt måste höras av det internationella proletariet – nämligen de målmedvetna spanska revolutionärerna. Ur en mängd resolutioner väljer vi den, som antogs av P.O.U.M.-milisen i Llerena i provinsen Badajoz, – de överlevande från de heroiska striderna där:

”Vi bönder i Llerena, milismän i P.O.U.M., som kämpat hårt mot Queipo de Lianos förbrytararméer, vi som för en mördande kamp varunder vi förlorat, de bästa bland våra kamrater, – vi måste ansluta oss till protesten från hela världens arbetare ... Vi kräver att en internationell undersökningskommission, representerande alla politiska riktningar, beger sig till Moskva för att konstatera fakta.”

Detta krav måste uppfyllas för att undanröja svåra faror för den internationella arbetarrörelsen.

A. Rudolf: Moskvaprocessen. (Prag 1936)

Ännu hör vi ekot av skotten på Dzjersjinskiplatsen i Moskva, ännu känner vi djup beklämning och bestörtning över avrättningen av de sexton sovjetledarna i augusti.

Vi vet att brutaliteten och gemenheten är rådande i världen. Att Hitler lät mörda Röhm och Gregor Strasser jämte några hundra andra partivänner, motsvarar nationalsocialismens ideologi. Tyranner har alltid handlat så ända sedan de romerska soldatkejsarnas tid, under den spanska inkquisitionen fram till Hitler och Mussolini.

Framför oss ligger en alldeles utmärkt broschyr om dödsdomarna och arkebuseringarna i Moskva. Författaren heter A. Rudolf. Han var ännu 1934 sovjetrisk funktionär och redaktör.

Rudolf tillhör icke de författare som helt plötsligt förnekar hela sitt förflutna och kommunismen, skymfar den och därefter förtjänar sitt bröd med ”sovjethets”. Långt därifrån: Rudolf har icke ändrat sin kommunistiska åsikt, – det är bara kommunismen i Ryssland som har ändrat sig.

I föreliggande broschyr får vi en alldeles utmärkt översikt över den ryska oppositionens historia. Oppositionen har alltid funnits inom bolsjevikpartiet, den betyder alltid bara differenser i taktikfrågor. Oppositionen på Lenins tid betecknades ännu icke som ”fascistiska hundar”, utan som kamrater med avvikande meningar. I dag blir alla, som inte underkastar sig Stalins och de ryska militärernas härskande ledareklick – opposition. I dag blir oppositionens anhängare arkebuserade.

Efter en utförlig skildring av oppositionen ända fram till Trotskijs utvisning, behandlas fallet Kirov i dess helhet. 114 personer arkebuserades 1935 som ”gärningsmän”. Rudolf ger bland annat bevis för att Kirovprocessen märkvärdigt nog leddes av ”högsta domstolens militärkollegium”. Militärerna i denna ”civila” process är likaledes betydelsefulla. Nu gick man vid arkebuseringarna i år åter tillbaka till Kirovattentatet. Trots 114 offer måste ytterligare sexton liv offras.

De arkebuserades revolutionära handlingar skildras och Rudolf påvisar därefter deras taktiska meningsskiljaktigheter gentemot Stalin. Den politiska bakgrunden till detta mord analyserar Rudolf tämligen öppet och principiellt. Rudolf hävdar att Sovjet-Unionen alltmer avviker från kommunismen. Därvid räknar han upp följande syndaregister:

Den 7 april 1935 utsträcktes dödsstraffet till barn på 12 år. (DZZ för den 8/4 1935.)

I maj 1935 avger Stalin inför Laval den förklaringen, att han godkänner det franska nationalförsvaret.

I juni 1935 blir Avel Jenukidse – Kalinins mångårige sekreterare och medarbetare – efter föregående uteslutning ur partiet förvisad till Sibirien.

I september 1935 startas stachanovrörelsen på initiativ ovanifrån. Den medför en differensiering, som vida överskrider hittillsvarande mått – denna gång icke mellan arbetarna och funktionärseliten, utan inom arbetarnas egna led. En arbetararistokrati uppstår, under det den stora massan, som icke är fysiskt kapabel att uppnå rekordnormer, på grund av de andras höjda prestationsnormer får starkt minskade inkomster.

Från och med den 1 oktober avskaffas den sista resten av ransonering. Denna åtgärd, som i och för sig bör hälsas välkommen, blir genom höjning av de dittills lägre kooperativa priserna till ”enhetsprisernas” nivå – som ligger mitt emellan de forna priserna i kooperativa affärer och på den öppna marknaden – en premie åt dem som förtjänar mera pengar och en försämring för de dåligt betalda.

I bondepolitiken; ökning av den ”privata sektorn” även för kollektivbönder, övergivande av den kollektiva iden genom tillåtande av större icke-kollektiva odlingsarealer och boskapsbestånd samt överlåtelse av jord för ”evigt bruk”.

Införande av titlar och rangtecken i Röda Armén, ökning av avståndet mellan officerare och manskap.

Ökad vädjan till småborgerliga instinkter på bekostnad av den socialistiska mentaliteten. (“bli välbärgade!”)

På fabrikerna avskrivs faktiskt arbetarnas produktionskontroll därigenom att driftsråden berövas sina befogenheter och en "enhetlig ledning" införes, vilken innebär att "den röde direktören" blir allsmäktig.

Införandet av straffrättsligt ansvar även för ofrivillig framställning av s. k. utskottsvara.

Införandet av ett slags andel i vinsten för "de röda direktörerna", beträffande de av dem ledda företagets nettovinst.

Möjliggörandet av vissa slags privat äganderätt till bilar o. s. v., utarrendering av förstadsvillor och lantställen "på livstid" (äganderätt till dyrbara smycken, värdefulla konstföremål, gobelänger, persiska mattor etc. hade redan tidigare åter tolererats i oinskränkt omfattning – i motsats till vad fallet varit under de första åren efter revolutionen. Dessa saker inköptes massvis av "den nya eliten" i statens kommissionsbutiker, där den forna bourgeoisins kvarlåtenskap försålades. Stundom förvärvade sig de forna ägarna sina gamla ägodelar tillbaka.)

Stalin måste – för att skydda dessa reaktionära lagar – röja undan bolsjevikernas gamla garde; marxisterna, Lenins medkämpar.

Till slut ingår författaren också på de så kallade "bekännelser" som avlagts av de anklagade i processen. Rudolf påstår och söker bevisa att de anklagade i varje process i Sovjet-Unionen endast kan rädda sig genom "bekännelser och självanklagelser." Så var fallet redan i Ramsin-processen, i fallet "Schachty" och de engelska ingenjörerna. En sovjetrysk medborgares enda chans är alltid feg kapitulation och självanklagelse och endast därför hade Sinovjev och Kamenev jämte de andra anklagade betecknat sig själva som "fascistiska hundar" och tvärt emot varje självbevaringsdrift själva bett om dödsstraff.

Det har i alla tider förekommit raffinerade skenprocesser där dödsdomarna varit undertecknade redan från början och legat färdiga.

Någon försvarsadvokat fick de anklagade icke, – det hette att de avstod därifrån ... Anklagelsematerialet bestod av 38 volymer och dessa volymer hann domstolen lekande lätt gå igenom på fyra dagar! Detta är lika betecknande som det faktum, att domstolen över huvud taget icke kunde bevisa någonting utan fällde de sexton anklagade enbart på grund av deras "bekännelser". Dessa bekännelser var så härresande att de för varje normalt funtad och endast halvt anständig, ärlig människa var alldeles otroliga. Det påstods sålunda att en föregiven "järningsman" skulle ha träffat Trotskij på Hotel Bristol i Köpenhamn för att konferera angående mord på stalinklick. Men efter avrättningen, då protokollen offentliggjorts, konstaterar man obestriddigt att Hotel Bristol nedrevs år 1917! Så ser denna den gemenaste av alla vårt århundrades processer ut. Hitler lät mörda sina vänner utan dom eller rättegångskomedi, – Stalin försökte det med en juridisk täckmantel.

Rudolf slutar sin bok med dessa ord:

"Moskvaprocessen har jämte 16 dödsdomar fällt ännu en: dödsdomen över alla diktaturer. En dödsdom i sista instans. Denna konsekvens bör i varje fall ge alla inom arbetarrörelsen något att tänka på."

Broschyren, som för övrigt är litterärt välskriven, bidrager till att detta mord i Moskva, detta mord på den internationella arbetarrörelsen, icke kommer att glömmas.

--- 1937 ---

Moskvaprocesserna – deras orsaker och verkliga bakgrund

Krisen i Sovjet-Unionen och terrorhandlingarna. – Bondeklassen sätter sin prägel på utvecklingen. – Armén som maktfaktor

Av TROND HEGNA

Ur Arbeiderbladet, Oslo, har Socialistisk Tidskrift hämtat följande artikel. Författaren Trond Hegna är en av de ledande i gruppen Mot Dag, vars medlemmar nu tillhör Arbetarpartiet.

Peder Furubotn har tillsänt Arbeiderbladet följande inlägg:

”Grundlagen” – en fråga till Trond Hegna.

Jag har med stort intresse läst Er artikel om ”grundlagen” i Arbeiderbladet för den 8 januari. I sista avsnittet av artikeln heter det emellertid bl. a.:

”Det är till ex. tydligt att den stora Moskvaprocessen i somras visar många drag, som är helt oförenliga med en fri demokrati.”

Undras just vilka drag det skulle vara?

Kanske också andra är intresserade i att denna fråga framställs och besvaras.

Moskva den 13 januari 1937.

P. Furubotn.

Jag hade först ämnat låta bli att svara på denna fråga. Icke därför att den är svår att besvara, utan därför att jag ansåg det olämpligt att rulla upp en ny diskussion om Moskvaprocessen.

Vid den nya Moskvaprocessen spelar denna hänsyn icke längre någon roll, och på samma gång har det blivit lättare att besvara Furubotns fråga. Samtidigt vill jag begagna tillfället till att framlägga en del synpunkter kring dessa processer. Deras gåta kan jag icke lösa. Det tror jag icke heller att någon annan utanför Sovjet-Unionen kan göra.

*

C:a 25 gamla bolsjeviker ställes inför rätta samt erkänner att de bildat organisationer och bedrivit en verksamhet, som avsett att röja ur vägen Sovjet-Unionens nuvarande ledare och återinföra kapitalismen i Ryssland i samarbete med dess farligaste fiender bland stormakterna – Tyskland och Japan.

Jag kan icke inlåta mig på några gissningar om de dömda och anklagade blivit skrämde till att avgiva dessa bekännelser eller om de varit underkastade en särskild medicinsk behandling, så att de icke längre har herraväldet över sig själva, eller något annat, som världspressen uppvaktat med. Allt sådant förblir till sist fantasier.

Men vi kan lätt besvara Furubotns fråga utan dylika gissningar. Saken är enkel: vi har att göra med ett av dessa två alternativ: Antingen har dessa gamla bolsjeviker, som använt år av sitt liv och ofta trotsat dödsfara i sin kamp mot kapitalismen och imperialismen, nu verkligen ställt som sitt mål att återinföra kapitalismen i Ryssland – de har nu icke heller några illusioner när det gäller kapitalismen och de är alla väl förtrogna med den marxistiska analysen av densamma. Vi måste då förutsätta att de för sitt vidkommande kommit till det resultatet, att vad som helst vore bättre än den regim, som man nu har i Sovjet-Unionen. – Eller också har de icke gjort det som de bekänt. Då har deras bekännelser avtvingits dem.

I båda fallen står man uppenbarligen inför förhållanden, som innebär en kränkning av de demokratiska fri- och rättigheterna, av rättssäkerheten, av den personliga säkerheten, av den politiska friheten och yttrandefriheten.

Att dessa demokratiska fri- och rättigheter icke existerar för dessa människor och deras meningsfränder behöver naturligtvis icke betyda, att de icke existerar för andra – rentav för den stora massan av befolkningen. Men någon verklig demokrati har man icke, förrän dessa rättigheter existerar för alla.

Detta leder emellertid till en viktig slutsats. Då Moskvaprocesserna icke är eller icke kan bedömas som rättshandlingar, återstår det att betrakta dem som något annat: som *terrorhandlingar*.

Man behöver icke spilla många ord på frågan terror i och för sig. Alla normala människor betraktar terrorn som en olycka. Alla är också på det klara med att under förhållanden, som innebär livsfara för ett stort antal människor, är terrorn det sista medlet. På ett fartyg i sjönöd har varken besättningen eller passagerarna så värst stora demokratiska rättigheter, och befinner man sig mycket nära paniken, så behöves det icke stor olydnad förrän det smäller – utan några särskilda formaliteter. Men en stat och ett samhälle betyder mångdubbelt av vad något fartyg kan betyda.

Moskvaprocesserna som terrorhandlingar upprullar emellertid viktiga frågor:

Vilka krafter är det som använder terror och vilka är krafterna på den andra sidan?

Vilka ödesdigra förhållanden är det, som utgör grundvalen för dessa krafter och kampen mellan dem?

Och vilka förhållanden är det, som gör att ett av kampmedlen blir just terrorn? Under normala förhållanden kan nämligen politiska, fraktionsmässiga och sociala motsättningar lösas genom organisationsmässiga och politiska medel, genom majoritetsbeslut, som minoriteten måste böja sig för utan att förlora sina rättigheter som minoritet.

*

I sitt berömda ”testamente” från slutet av år 1922 uttalade sig Lenin ont faran för en splittring av det bolsjevikiska partiet. Det är allmänt känt, att hans fruktan särskilt gällde motsättningen mellan *Stalin* och *Trotskij*. Han framhåller att båda är i besittning av framstående egenskaper, men han understryker också bådads fel: Stalin är grov och brutal i sin behandling av personer, Trotskij är alltför självmedveten och har en benägenhet att förlora sig i den rent administrativa sidan av varje fråga.

Sinovjev och *Kamenev* betraktade Lenin uppenbarligen med misstro; deras uppträdande under revolutionen 1917, då de bröt med centralkommittén omedelbart före resningen, var ingen tillfällighet. Bland de yngre fäster sig Lenin särskilt vid *Bucharin* och *Pjatakov*, vilka båda är mycket duktiga män, fast de också har sina brister. Bucharin har lätt att bli skolastiker, Pjatakov har något av samma fel som Trotskij: han förlorar sig lätt i den administrativa sidan av problemen, så att man icke kan lita på hans omdöme när det gäller viktiga politiska frågor.

Ser man på den senare utvecklingen, så kunde man vara frestad att säga, att det som nu föreligger bara är en personlig kamp, där alla de nämnda personerna efter varandra kommit i opposition till Stalin och utslagits av honom. *Radek* nämnes icke i Lenins testamente, men han är eljest känd som en av de mest betydande ledarna av den trotskistiska oppositionen. Och det är klart att de händelser, som nu lett fram till Moskvaprocessen, står i sammanhang med de personliga strider och de fraktionsstrider, som försiggått inom det bolsjevikiska partiet sedan Lenins död.

Denna fraktionsstrid ger likväl ingen grundval för bedömande av Moskvaprocesserna. Stalins fraktionsmässiga motståndare har sedan många år ställts utanför politiskt inflytande. Den möjlighet till splittring av det bolsjevikiska partiet, som Lenin fruktade i förhållandet mellan dessa personer, har helt enkelt avväjts därigenom, att Stalin vunnit en fullständig seger.

Lenin pekar emellertid också på en annan splittringsmöjlighet, nämligen den, som sammanhänger därmed, att det bolsjevikiska partiet bygger på två olika klasser – arbetarna och bönderna. När vi skall bedöma de inre förhållandena i Sovjet-Unionen, måste vi vid varje tidpunkt stilla som huvudfråga: har det försiggått någon väsentlig förskjutning i förhållandet mellan dessa två klasser, och vilka följder har detta på de olika politiska och sociala frågorna

*

År 1928 kan man säga, att Sovjet-Unionens arbetande befolkning bestod av 24,1 miljoner arbetare och 117,9 miljoner bönder. År 1934 bestod den av 41,8 miljoner arbetare och 120,3 miljoner bönder.

Att arbetarnas antal nära fördubblats, är ett befolkningsmässigt uttryck för den våldsamma industrialisering, som försiggått under dessa år. Det är emellertid en annan sak, som frapperar mera, nämligen den överväldigande betydelse, som bondebefolkningen alltjämt har i Sovjet-Unionen. Arbetarbefolkningen utgjorde förut ungefär en femtedel – nu utgör den en fjärdedel. För framtiden utgör således bondeklassen *tre fjärdedelar* av de samhällsklasser, som bildar grundvalen för det bolsjevikiska partiet.

Men i denna bondebefolkning har det under åren efter 1928 och fram till nu försiggått en händelse av kolossal betydelse för dess sociala ställning, nämligen kollektiviseringen. Bondebefolkningens ekonomiska grundval bestod förut av 26 miljoner bondgårdar. I dag är det 250,000 stora kollektivjordbruk.

Vad betyder detta i det sammanhang vi här har under behandling? Det betyder att *den ryska bondeklassen*, som förr var sammansatt av ensamstående, spridda och oorganiserade familjer, som levde isolerade under strävsamt hårt arbete, under bekymmersamma förhållanden med en primitiv teknik – *för första gången i sin historia* framträder organiserad i samhällslig måttstock samt med modern produktion och modern teknik som sin ekonomiska grundval.

Och denna bondeklass utgör tre fjärdedelar av den arbetande befolkningen samt behärskar nästan hela livsmedelsproduktionen och en väsentlig del av råvaruproduktionen.

Det finns ingen anledning att tro, att bondeklassen till följd av denna utveckling skulle vända sig mot revolutionen och mot socialismen. Det är revolutionen, som gett bönderna friheten samt den nya ekonomiska och politiska makten. Men denna bondeklass är mycket gammal, den har som självständig samhällsorganisation en lång historia bakom sig. Den har icke skapats genom kollektiviseringen, den fanns till långt före den ryska revolutionen, ja, den fanns till långt före kapitalismen, vid den tiden då det nästan icke fanns några städer och industriarbetare – och ännu mindre några bolsjevikier. Denna bondeklass har sin självständiga uppfattning i många saker och den har sina självständiga intressen. Ingen makt i världen kan hindra att bondeklassens – miljoner – nu då de organiserat sig samhällsmässigt och i sin produktion – nu gör dessa intressen och uppfattningar gällande.

Bondeklassen har trätt in i den ryska revolutionen för att sätta också sin stämpel på det nya samhälle, som skall skapas. Detta är det viktigaste nya faktum i våra dagars Ryssland.

Bönder och arbetare har gemensamma intressen mot kapitalisterna, och de har gemensamma intressen i uppbyggandet av den ekonomiska organisation, där de ömsesidigt är beroende av varandra. Men i många frågor ser de på helt olika sätt.

Bonden är individualistiskt inställd, han vill slå sig igenom enbart med egen kraft. Arbetarnas styrka är deras förståelse av organisation och solidaritet, där den individuella självhävdelsen ofta kan bli en störande faktor. Bonden Stachanov är på sitt fält en typisk gestalt. Han ville med sitt arbete i gruvan förtjäna så mycket att han kunde köpa sig en häst, och satte in hela sin arbetskraft genom en rent individuell prestation för att fortast möjligt nå sitt mål, utan hänsyn till andra. I denna inställning låg en väldig faktor till hävandet av produktionsförmågan i allmänhet. Stachanovrörelsen utvecklade sig på basis av den enskildes överlägsna insats, vars syfte var att förtjäna det mesta möjliga.

Men det råder inget tvivel om att denna arbetsprincip framkallat motstånd hos en del av arbetarklassen, vilken byggt på hänsynen till organisationen och solidariteten – vars mål är en samlad framstöt för alla.

Arbetarklassen har ryckts ut ur sitt gamla sociala sammanhang. Bondeklassen är bärare av den äldsta sammanslutning man har i det moderna samhället. Bonden är jordbunden, konservativ och nationell – arbetarklassen är i jämförelse härmed rörlig, frigjord och har en starkt internationell inställning.

Det är klart, att här förefinnes många möjligheter för samhällsmässiga konflikter och slitningar.

*

Jag hyser inget tvivel om att icke innebörden av de senaste årens utveckling i Sovjet-Unionen är den, att bondeklassen sätter en allt starkare prägel på avgörandet av de problem, som uppställer sig.

Det gäller till exempel den nya författningen. När städerna och lands= bygden får samma representationsrätt, kommer det att leda till en oerhörd ökning av bondeklassens makt, med dess tre fjärdedelar av befolkningen.

Arvsrättens förankring i konstitutionen är en eftergift till bondeklassens mycket starkare släktkänsla. Också förut hade man naturligtvis arvsrätt, men den var mycket starkt begränsad och den var icke införd i det ursprungliga utkastet till den nya författningen. Den nya lagstiftningen om fosterfördrivning och andra lagar i detta sammanhang är uttryck för samma sak. Bondeklassen ser annorlunda på alla frågor, som har med släktets liv att göra, än det rotlösa stadssamhället. Stadssamhällets syn är rationalistisk, bondesamhällets är organisk.

Man kan i Sovjet-Unionens kulturliv nu märka en mycket stark strömning i riktning mot nationell historia och kultur.

Man kan se det i diskussionen om de historiska läroböckerna, vilka angripes därför att de i sin framställning låter det nationella och säregna försvinna i socialologiska schemata. Det ligger till grund för en del våldsamma angrepp, som riktats mot ett skådespel av den bolsjevikiske favoritförfattaren Deinjan Bjedny och som uppförts av en ledande teaterman, Tairov. Skådespelets handling är förlagd till Ukrainas medeltid. Det angripes därför att det hånar medeltidens hövdingar, vilka lever i folkets sagor och sånger som stora hjältegestalter, och det har gett en förvrängd framställning av kristendomens införande: kristendomens införande är i verkligheten ett positivt historiskt framsteg och betydde att de slaviska folken kom i kulturell förbindelse med de mera framåtskridna av Europas övriga folk. Man kan märka det i en ny inställning till en nationell kompositör som Glinka. Och man kan säkert säga att man här har att göra med något av förutsättningen för det väldiga jubileum, som skall firas i dagarna med anledning av 100-årsdagen av Pusjkins död den 10 februari 1837.

Socialt och politiskt är det en stor uppgörelse med en del av revolutionens förflutna, som här försiggår. Det riktar sig mot en bestämd del av det gamla bolsjevikiska partiet. Man har kallat

dem Lenins gamla medarbetare. Sant nog: det är en beteckning, som kan begagnas om både Sinovjev, Kamenev, Bucharin, Trotskij, Radek och Pjatakov. Men det är också en annan egenskap de har gemensamt. Vid en rad tillfällen stod de alla i skarp opposition mot Lenin och alltid då Lenin ville föra en "nationell" rysk politik, medan de ville intaga en "internationell" ståndpunkt.

*

Huru har nu arbetarklassen reagerat mot den ryska bondeklassens växande makt?

Industrialiseringen och kollektiviseringen, det bolsjevikiska partiets generallinje etc. har säkert i det stora hela arbetarnas anslutning. Men det hindrar icke att det i vissa kretsar bland arbetarna gör sig gällande en opposition mot många av de nya förhållandena. En stor del av den ungdom, som vuxit upp och formats under intrycket av det första revolutionära stormanloppet, ser säkert i mycket av vad som nu sker ett återvändande till för-revolutionära samhälls- och kulturformer, och en brytning med det revolutionära Rysslands tradition som världsrevolutionens smedja. Man kan märka i diskussionen om kulturfrågorna att de nya signalerna möter ett ganska starkt motstånd.

Det finns likväl icke på dessa områden någon fara för en verkligt klassmässig opposition. Men det finns ett område, där en klassmässig opposition verkligen synes kunna uppstå. Det är i frågan om Stachanovrörelsen och de lönesystem, som den var åtföljd av.

"Pravda" hade för en tid sedan en övermåttan häftig artikel, riktad mot dem som gjorde jämlikheten i dess allmänhet till en socialistisk princip. Tidningen hänvisade till Marx' och Engels' behandling av jämlikhetsfrågan och begagnade ett våldsamt språk mot dem, vilka ställde upp jämlikheten som paroll i Sovjet-Unionen just nu.

Vad beträffar den allmänna teoretiska grundvalen, så kan "Pravda" med full rätt stödja sig på Marx och Engels. Men det hindrar icke, att det naturligtvis kan förekomma överdrifter vid genomförandet av de allmänna marxistiska principerna. Och det som "Pravdas" artikel helt tydligt visade, var följande: det finns i Sovjet-Unionen för närvarande en ganska stark och farlig strömning, som vänder sig mot det sätt, varpå lönearbetet organiseras och betalas. Det säger sig själv, att en dylik strömning mycket lätt i sig också upptager en opposition på andra punkter: opposition i kulturpolitiken, opposition gentemot vad man kallar bristande internationell aktivitet, opposition också på en snävare klassbas från arbetarnas sida gentemot böndernas växande inflytande.

I detta sammanhang lönar det sig att betrakta en faktor i det ryska samhällslivet, som i sig själv är ny, men som under loppet av de senaste åren fått en våldsamt tilltagande betydelse, så att man kan säga, att vi har att göra med en faktor av helt ny karaktär. Det är armén.

*

Sovjet-Unionen hade 1933 en militärbudget på 1,3 miljarder rubel. År 1933 kom Hitler till makten i Tyskland, och det blev klart, att detta först och främst betydde en våldsam upprustning. För året 1934 beviljades sovjetregeringen en militärbudget på 1,4 miljarder och använde 7–5 miljarder. År 1935 beviljades 6,5 miljarder och användes 8. 1936 beviljades 14,8 miljarder och förbrukades 14,9 miljarder. På statsbudgeten för innevarande år har anslagits 20,1 miljarder rubel för militärändamål.

Rubelns penningvärde i dessa siffror är omöjligt att fastställa, men envar torde förstå vilken kolossal ökning dessa siffror innebär. Den stående armén utgjorde före upprustningen 562,000 man och anslås nu till mellan 1 1/3 och 2 miljoner man.

En dylik militärorganisation kan värderas ur många synpunkter. Jag hyser intet tvivel om att Röda armén världspolitiskt sett är den enda faktor, som kan stävja de fascistiska staternas expansionslystnad mot småstaterna. Det är rätt och riktigt att komma ihåg detta också för oss, då det icke kan gagna någon att se tingen annorlunda än de är. Men jag hyser icke heller något tvivel om att för ett land, som för första gången i Världshistorien skall bygga upp socialismen, är ett militärväsen av denna omfattning en olycka.

Vi vet från andra länder, där armén är stor och mäktig, att den spelar rollen av en självständig faktor. Man skall nu bara tänka sig sovjetsamhället med dess armé: 2,000,000 man – landets fysiskt bäst rustade människor, i den mest energiska och aktiva åldern, inställda på och tränade i vapnets bruk, med över 20 miljarder av den årliga nationalinkomsten och förfoganderätt över väldiga mängder vapen och ammunition av alla slag, med en högt utvecklad kåranda samt med en organisation och en disciplin, som icke finns någon annorstädes. Man måste tro sig ha med annat än människor att göra, om man utgår ifrån att denna organisation icke i sig själv har någon drift att göra sig gällande som självständig faktor.

En jämförelse ter sig i detta sammanhang naturlig: armén räknar 2 miljoner, det bolsjevikiska partiet c:a 3 miljoner. Nu är naturligtvis en mycket stor del av arméns folk och särskilt befälet medlemmar av det bolsjevikiska partiet. Men militärbudet kräver helt sin man. Militärorganisationen kan säkert vid många tillfällen lika helt lägga beslag på sin man som det bolsjevikiska partiet.

Men i samma utsträckning armén skall göra sig självständigt gällande, måste detta ske mot den nuvarande partiledningen och mot partiet. Dess drift i riktning mot ett självständigt maktutövande får en oppositionell prägel. Och detta gör att den naturligtvis kommer att vara starkt benägen för den mest aktiva linjen i den internationella politiken. Det sker på så sätt mycket lätt en sammansmältning mellan dessa tendenser i armén samt de oppositionella strömningarna inom partiet och arbetarklassen.

Ser man på den diskussion, som försiggått under mer än tio år mellan Stalins riktning och Trotskij, så är det icke heller svårt att förstå, att alla dessa oppositioner tillsammans kan betraktas som trotskism. Aktiv internationell politik genom Röda armén, skarp front mot bondesamhället och dess krav – det är just huvudinnehållet i trotskismen från dess första stund. Och vad är då rimligare än att de nya oppositionella strömningarna i Sovjet-Unionen börjar fråga efter vad de tidigare oppositionella strömningarna gjort gällande, och fråga sig själva: månne icke Trotskij egentligen hade rätt? Och de kommer naturligtvis att samla sig kring de tidigare kända oppositionella bolsjevikerna, som på det sättet får en oerhörd betydelse, som de icke har genom sin egen verksamhet.

*

De synpunkter, som här har framlagts, kan sammanfattas sålunda: Sovjet-Unionen genomgår för närvarande en våldsamt inre kris, där väldiga sociala krafter reser sig mot den politik, som partiet och regeringen för.

Att den ryska bondeklassen för första gången inträder i det socialistiska uppbyggandet som en självständig faktor, är en betydelsefull vinst för sovjetsamhället i dess helhet. Man har därvid slagit in på den väg, som kan leda till upphävande av den sociala splittringen. I första omgången kan eftergifterna till bondeklassen innebära en reträtt ur den internationella revolutionära arbetarsocialismens synpunkt. Uppgiften för den politiska ledningen måste vara att icke göra större eftergifter än nödvändigt och hindra att utvecklingen leder till en splittring mellan de båda lager, som sovjetsamhället bygger på. Det måste förhindras att militära kretsar spelar en självständig politisk roll, och gör de det, så måste de slås ned. Arbetarklassen måste se socialt och icke snävt klassmässigt på de problem, om utvecklingen reser. Detta måste bli

generallinjen för partiets och regeringens politik. Krisen skall då kunna övervinnas genom organisk växt under den härför nödvändiga tiden.

Den tillspetsade internationella situationen har emellertid hindrat denna ”naturliga” lösning av krisen. Med sina 175 miljoner invånare och med världens största militärmakt befinner sig det ryska statskeppet mitt uppe i den internationella stormaktspolitikens bränningar.

Det vi ser i Moskvaprocesserna är att den ryska statsledningen löser krisen medels terror. De som kan tänkas bli ledare eller betydande stöd för de oppositionella krafterna, röjes ur vägen genom en justitieapparat, som staten behärskar. Genom att oppositionens kärna utrotas skall den förlamas i sin handlingsvilja, och en inre enhet och disciplin upprättas, som situationen nu kräver.

Det är i detta sammanhang man kan se en mening i ett förhållande, som eljes är obegripligt: att de anklagade gamla bolsjevikerna icke endast likvideras och utrotas, utan också vanäras och skandaliseras. Det skall icke lämnas någon möjlighet kvar att kring deras program eller minne resa en anständig politisk rörelse.

Sammanhanget med deras skuld och deras bekännelser förblir visserligen alltjämt samma mysterium som förut. Det är sannolikt, att de anklagade haft kontakt med och stått som representanter för de oppositionella krafter; som utvecklat sig. Men deras bekännelser är lika säkert oriktiga i alla väsentliga punkter. Här kommer man emellertid in på frågor, som det på nuvarande tidpunkt är omöjligt att reda ut.

Tretton dömdes till döden, fyra till fängelse

Efter sju dagars förhandlingar inför Sovjet-Unionens högsta domstols militärkollegium avkunnades den 30 januari kl. 3 f. m. domen i processen mot det s. k. antisovjetiska trotskistiska centrum. Tretton anklagade dömdes till döden, tre andra nämligen *Sokolnikov*, *Radek* och *Arnold* till tio års fängelse och en *Stroilov* till åtta års fängelse. De dödsdomdas nådeansökan avslogs av Sovjet-Unionens centrala exekutivkommitté och dödsdomarna har enligt meddelande verkställts den 1 februari.

I domens motivering heter det: ”På grund av anvisningar från folkfienden *L. Trotskij* har det parallella antisovjetiska trotskistiska centrum, till vilket de i denna sak anklagade *Pjatakov*, *Radek*, *Sokolnikov* och *Serebrjakov* hörde, ställt som sin främsta uppgift att störta sovjetmakten i Ryssland samt återställa kapitalismen och bourgeoisins makt genom skadegörelse-, avlednings-, spioneri- och terrorverksamhet, riktad på undergrävandet av Sovjet-Unionens ekonomiska och militära makt, påskyndandet av det militära överfallet på Sovjet-Unionen samt främjandet av utländska angrepp och Sovjet-Unionens nederlag?”

Kunde man verkligen tro att de anklagade faktiskt begått de brott som lagts dem till last, så måste den internationella arbetarklassen slutet och kategoriskt kräva den strängaste bestraffning av dessa förbrytare. Ty kampen för ”återupprättande av kapitalismen och bourgeoisins makt i Sovjet-Unionen” liksom också ”påskyndande av det militära överfallet på Sovjet-Unionen” är icke endast en inre rysk statsangelägenhet utan en provokation, riktad mot arbetarklassen i hela världen.

Men den hast varmed denna process förbereddes liksom också hela sättet för processens förande var icke ägnad att övertyga den internationella offentligheten om riktigheten av de i anklagelseskraften uppställda och i domens motivering upprepade påståendena. De anklagades vittnen hördes icke av domstolen. Samtliga anklagade avstod (säkerligen icke frivilligt) från ett försvarstal. Hela rättegångsförhandlingen varade endast sju dagar. Om vi därvid tar i betraktande att den bekanta riksdagsprocessen i Leipzig år 1933, där endast fem personer satt på de anklagades bänk och där det endast rörde sig om undersökningen av en enda brandanlägg-

ning, pågick i 56 dagar; medan denna process, där det rör sig om en påstådd skadegörelseverksamhet vid vilken dussintals människor dödats, om påstått spionage till förmån för Tyskland och Japan, om påstådda mordanslag mot nästan samtliga regeringsmedlemmar samt om undergrävande av den ekonomiska makten i en hel stat och där det på de anklagades bänk satt icke fem utan sjutton personer samt dessutom under rättegångsförhandlingarna av de anklagade nämndes ytterligare ett hundratal namn på ”medbrottslingar” och sammansvurna” men utan att dessa genast förhöordes inför domstolen, – genompiskades på bara 7 förhandlingsdagar, så kastar detta faktum ett betecknande ljus på processföringen, men alls icke till förmån för dem som anordnat hela denna komedi.

Och ännu ett faktum av avgörande betydelse! Hela processen var uteslutande uppbyggd på de anklagades självbeskyllningar, på utsagor av G. P. U:s agenter och provokatörer samt på indicier, men alls icke på några direkta bevis. Det måste också allmänne åklagaren *Vysjinskij* medgiva i sitt anklagelsetal.

Här några satser ur *Vysjinskij*s tal:

”Hur kan man ställa frågan om bevis ?

Man kan ställa frågan om bevis sålunda:

Ni talar om en sammansvärjning, men var har ni edra dokument? Ni talar om ett program, men var har ni då programmet ? Har dessa människor något slags skrivet program ?

Nej, de bara talar om det.

Ni säger att de utgör en organisation, att de är något slags band (men de själva betecknar sig som ett parti), – men var finns hos dem beslut, var är bevisen för den konspirativa verksamheten, stadgar, protokoll, stämplor o. s. v. Jag vågar i överensstämmelse med straffrättsvetenskapens fundamentala krav påstå, att man vid sammansvärjningsangelägenheter icke kan uppställa dylika krav .. .

Visserligen äger vi en serie hithörande dokument. (Men de har, som framgår av rättsförhandlingarnas protokoll, icke framlagts i den offentliga rättegången. Red.) Men även om de icke funnes, skulle vi trots detta anse oss berättigade att höja anklagelse på grund av de anklagades och vittnenas utsagor och förklaringar, samt, om ni så vill, på grund av indirekt bevismaterial.

I föreliggande fall kan jag åberopa mig på en så framstående straffrättsexpert som den kände gamle engelske juristen William Veels, vilken i sin ”Avhandling om indicieteorin” talar om hur övertygskraftiga indirekta bevis kan vara och att indirekta bevis icke sällan äger en vida större övertygskraft än direkta bevis.”

Det är en teori, på vilken de reaktionäraste av alla reaktionära åklagare och domare i de kapitalistiska och fascistiska staterna stöder sig och med vilken de kastar hundra- och tusentals arbetare i fängelse eller tukthus eller dömer dem till döden. Anklagelseskraften och även senare domen stöder sig således, som åklagaren själv måste medgiva, nästan uteslutande på de anklagades självbeskyllningar samt på G. P. U.-agenternas utsagor och på indicier.

Men statsadvokaten och domstolen har också direkta bevis! Se här bevismaterialet ur statsadvokatens anklagelsetal:

”Men vi har också objektiva bevismaterial. Jag talade om ett program och fäste er uppmärksamhet, kamrat domare, på *Trotskyjs* bulletin, i vilken detta program är avtryckt.”

De direkta bevisen som domstolen förfogar över består alltså i en fullt legalt i Paris utkommande tidskrift för den trotskistiska organisationen, närmare angivet: i nummer 10 för april 1930 av ”Oppositionens bulletin De anklagades självbeskyllningar, vittnesutsagorna av G.P.U.-agenter samt ett nummer av en i utlandet utkommande revolutionär tidskrift är det bevismaterial på vars grund de anklagade dömes. Denna processföring erinrar om världens

största justitieförbrytelser. Den erinrar om *Dreyfus*-processen i Paris på 1890-talet, om processerna mot *Mooney* och *Billings* samt mot *Sacco* och *Vanzetti* och andra. Även i dessa processer har statsadvokaten och domstolen stött sig på vittnesutsagor av spioner och provokatörer samt i brist på direkta bevis t. o. m. förfalskat bevismaterialet.

Men vari denna process skiljer sig från tidigare liknande rättskomedier i andra länder, är de faktum att alla i denna process anklagade erkänt de svåra brott som lägges dem till last. Att de anklagade i rannsakningshäktet utsatts för svår fysisk och psykisk tortyr är utan all tvivel och har även antytts av Radek i hans slutord om också blott helt generat. Men det förklarar ännu icke varför inte under själva rättegången, då de anklagade påtagligen icke längre kunde ut-sättas för tortyr, en enda av de anklagade reste sig och förklarade: ”de av oss under den förberedande rannsakningen gjorda utsagorna avpressades oss genom fysiska och psykiska lidanden, genom löftet att skänka oss livet, om vi gjorde alla de utsagor som G. P. U. fordrade av oss, samt genom hot om svåra repressalier mot våra anförvanter”. Att ingen av de anklagade har gjort detta, är den största hemligheten som omsveper denna process, men utgör ännu icke något bevis för de anklagades skuld.

Straffrättsvetenskapen känner många exempel på de anklagades självanklagelser. Hur dessa självanklagelser kommit till stånd här i denna process, vet vi inte. Vi ska inte heller inlåta oss att gissa gåtor. Denna fråga blir kanske en gång uppklarad, när G. P. U:s arkiv öppnas. Statsadvokat och domstol har i varje fall icke gjort sig mödan att pröva denna fråga. För statsadvokat *Vysjinski* är *Stalin* och sovjetdomarna ofelbara och denna ofelbarhet har han uttryckt i följande ord: ”För att inför rätten skilja sanningen från lögnen, räcker naturligtvis domarens erfarenhet, och varje domare, varje statsadvokat och försvarsadvokat, som varit med om mer än ett dussin processer, vet när den anklagade säger sanningen och när han avlägsnar sig från densamma, likgiltigt i vilket syfte det sker.”

Men vi är alls icke övertygade om att de anklagade sagt sanningen i denna process. Vi tror snarare att de ord för ord bara upprepat vad G. P. U.-männen viskat åt dem att säga och att hela anklagelsen är en gigantisk byggnad av lögner. Därav uppstår på samma gång frågan efter bakgrunden till hela denna rättskomedi.

Formellt sett ansluter sig denna process till serien av föregående likartade statsprocesser. Dessa processer har alltid iscensatts när de politiska och ekonomiska svårigheterna i Sovjet-Unionen nått en så hög grad, att de breda folkmassornas tilltagande missnöje inneburit en allvarlig fara för regimen eller när en ny kursändring planerades i Sovjet-Unionens utrikespolitik. Så var fallet vid *Schachty*-processen, i *Ramsin*-processen år 1930, i processen mot de forna mensjevikerna och i en serie andra i utlandet icke så bekanta processer, och så är det även i denna process. Nytt var bara att på de anklagades bänk satt icke denna gång som i tidigare processer oktoberrevolutionens historiska motståndare, arbetarklassens fiender, icke representanter för den forna bourgeoisin, den gamla tekniska intelligensen o. s. v.; utan denna gång satt på de anklagades bänk – så var det redan under processen mot *Sinovjev* och *Kamenev* – representanterna för bolsjevikernas gamla garde, under vilkas ledning arbetare och bönder 1917 förberedde revolutionen i Ryssland och segerrikt genomförde den.

Sokolnikov anslöt sig redan som ung student till den bolsjevikiska flygeln i Rysslands socialdemokratiska arbetarparti. I Schweiz tillhörde han gruppen av Lenins närmaste medarbetare. Tillsammans med *Lenin* anträdde han 1917 hemresan till Ryssland, där han tillsammans med *Stalin* övertog redigeringen av ”*Pravda*”. På sjätte bolsjevikiska partiets kongress i augusti 1917 valdes han till medlem av centralkommittén, vilken han sedan oavbrutet tillhörde ända tills han häktades. Från 1918 till 1926 var *Sokolnikov* Sovjet-Unionens finansminister, därefter ambassadör i London och efter sitt hemkallande 1932 ställföreträdande utrikesminister samt från 1934 till sin häktning 1936 folkkommissarie för träindustrin.

--- 1938 ---

Stalin kräver mera blod.

När detta läses har måhända redan de skott fallit som ändat livet på de sista av "Lenins gamla garde" – med Bucharin och Rykov i spetsen – som nu står inför sina domare i Moskva. Anklagelserna mot dem är gjorda efter gammalt känt recept. Bucharin exempelvis, som vi alltid hört omtalas som Lenins specielle gunstling, anklagas nu för att ha organiserat det mordförsök Dora Kaplan gjorde mot Lenin. Och samtliga anklagade har på ett eller annat sätt stått i hemlig förbindelse med de fascistiska makter som eftersträvat ett annekterande av Ryssland. Kommentarer till allt detta är ju strängt taget överflödiga.

Ny Dag – Stalins svenskspråkiga organ som inte bara vädrar mera blod utan också nya rubler – söker självklart överträffa sej själv i fråga om utjutelser mot dessa män som blott för en mycket kort tid sedan var höjda över all kritik från det hållet.

Det är särskilt intressant att läsa tidningens anklagelser mot Bucharin för hans en gång ställda paroll till de medelstora ryska bönderna: "Berika eder". Då detta slagord omkring 1925 diskuterades inom kominternkretsar är det att märka att Stalin själv slätade över saken genom att säga att det hela blott var en smula oriktigt formulerat och t. o. m. vid 14:de partidagen sade ifrån till Bucharins motståndare, att "ni kräver kamrat Bucharins blod, men ni skall veta att vi inte kommer att ge er det". Men i dag anklagas Bucharin för en paroll som han själv för länge sedan frångått. Detta samtidigt med att de härskande skikten i Sovjet för länge sedan gjort denna paroll till sin. Ett citat ur den stalinistiska tidskriften *Världen i Dag* ger exempelvis ett mycket gott belägg härför. Tidskriften skriver om medlemmarna i det nya sovjetparlamentet:

"Några ord om de deputerades arbete under den tid som parlamentet ej sammanträder. Såvida de inte är medlemmar av några ständiga organ (presidium, kommissioner) återvänder de deputerade efter sammanträdet till sina vanliga yrken. De skall emellertid vid sitt arbete ges möjlighet att upprätthålla en levande omedelbar förbindelse med sina väljare i kretsen för rapportering på möten, genom att resa till fabriker, byar och kolchoser och genom direkt hänvändelse till statliga och andra centrala, provinsiala och lokala organ. För att de skall ha ekonomisk möjlighet till denna verksamhet till fördel för väljarna och för kontroll av de statliga organens verksamhet antogs en lag, enligt vilken varje medlem av parlamentet kan göra anspråk på en gottgörelse med 1,000 rubel i månaden och fria järnvägsresor. Dessutom får de deputerade under sin vistelse i Moskva under den tid parlamentet sammanträder ett tillägg på 150 rubel om dagen. För kanslierna och för de utgifter, som de båda kamrarnas ordförande och deras båda tjänstgörande ställföreträdare har, som måste åtaga sig stora representationsplikter också mot utlänningar, bestämdes i lag en årlig budget på 300,000 rubel för var och en."

Om man å andra sidan tar i beaktande att en sovjetarbetares *genomsnittslön* är 238 rubel per månad och att en kostym kostar 350-8000 rubel, ett kg. smör 12-20 rubel, ett par skor 150-350 rubel o. s. v. får man ett begrepp om vad som håller på att ske där borta och man får också en förklaring till varför oppositionen till varje ris måste hållas nere, det må kosta hur mycket blod som helst.